KA KITAB KHASI

KABA AR

DA

U JEEBON ROY.

—— :o: ——

Shillong :

PRINTED AND PUBLISHED AT THE RI KHASI PRESS.

1946.

KA dor 6 ana.

KA KITAB KHASI

KABA AR

DA

U JEEBON ROY

—— :o: ——

Shillong :

PRINTED AND PUBLISHED AT THE RI KHASI PRESS.

1946.

KA dor 6 ana.

PREFACE.

Ine i kitab Khasi iba ar nga pynmih da ka jingkyrmen ba in ioh ka jingiakyrshan lem na ki lok baroh. Ki lynnong nga pyishang katba lah, ban buh kiba jem, kiba ki khynnah ki lah ban pule bad sngewthuh, nalor kane ba in long ym tang kum i kot pule, hynrei, bad ba in hikai ia ki ba kin nym kren lamler ne leh sarong, ne rkhie beiñ iano iano, &c., &c., shi kyntien ban ong ba kin long ki khynnah tipsngi.

Ki lynnong ba la buh hangne la khmih ba kin long kiba sngewtynnad ban pynkwah ia ki khynnah ban byrngia pule kai ba da kane kin nang kin roi ha ka jingpule ruh de.

SHILLONG :

May 1899.

JEEBON ROY.

CONTENTS.

KA KITAB KABA AR.

1.—U Khynnah tipsngi.

U Khynnah tipsngi u khie step, la dang khie u bta khmat, u kup jain, tad lah, u kynmaw la ka kitab, u spel ïa ki kot ba dei spel, ïa kiwei pat ki kot u pule u khreh la ka lynnong ban leit pule ha skul, tad u lah, u sa bam ja, tad u leit ha skul ruh u shong khop bad u minot bha, u pynshah shkor ïa ki jinghikai.

2. Man ka sngi u lah biang biang la ki lynnong ba buh ki nonghikai. Ïa uta u khynnah ki kmie ki kpa ki sngewbha bad ki ieit, sa ki nonghikai ruh kumjuh hi ki ieit ki sngewbha.

3. U khynnah ba tip-sngi um ju leh danda um ju ïashoh ïadat bad ki briew, um ju ïamai um ju kren sih mai sih ïano ïano ruh.

4. Katba kren katba ong ki rangbah u sngap bad u kynmaw kyndong.

5. Kum ïa uta u khynnah baroh ki briew ki ieit bad ki burom ruh.

2.—U Khynnah runar.

Uwei u khynnah u kyrteng u Kormaw. Uta um ju sngap ïano ïano ruh, sha skul katba u leit khlem pule khlem thoh u pynleit ïa ka por tang ha ka jingialeh kai; man ka sngi u pynjah kitab tad u wan poi ha ïing da ka kaw kaw suda, u ïam u pan jingbam, u pan kpu, pan kait pan soh: ynda ha kawei ka step la un leit skul, tyngheng um don kitab, u shu leit suda khlem pule; tang ba u leh satia ia ki para khynnah; u kren sih u ïashoh u ïadat; kumta kiba tip bad ïohi ïa u, ki isaitmet bad kim ju ïalok, ki kiar kylleng na u; u ïalang tang bad kiba runar. Kumta haduh ban da san ruh u shu long runar, um nang pule nang thoh satia.

2. Phi kiba dang khynnah kumne to sumar wat ïa pynmlien ban long runar ïoh phi kylla' bieit haduh ban da rangbah ruh.

3.—U Jaipdeh.

Uwei u khynnah kyrteng u Jai, uba dang phra snem antad karta. Ka kmie u kpa jong u ki phah skul man ka sngi. Ki ai ki kitab ei ei baroh katba donkam ha skul. Man ka sngi ha ka por leit skul u mih na ïing khlem

leit poi sha skul; u ïaleh kai noh kylleng kylleng man ka sngi; tad ynda la poi ka por wan skul ki khynnah baroh, u ruh u leit beit sha la ïing, u leh ha ïing kum uba la wan skul: kumta hi u leh man ka sngi. Ha kawei ka sngi u ïashem ia u Minot.

2. *U Jai u ong*, Ko lok ale me ong ngin ïaleh kai noh barob arngut bad nga.

U Minot u ong, Ngam treh me, ba dei ka por leit skul, ka dei ba ngan leit skul, ba sneng i mei i pa; bad u nonghikai ruh u ong to pule bha bad ïaleh katba lah. Ha ka por leit skul leit beit sha skul, ha ka por ïaleh-kai ïaleh-kai, lada ïaleh-kai lynter kylla runar, ïoh shitom baroh shi rta.

3. *U Jai u ong*, Ale seh lok ngin ïaleh kai tang khyndiat eh ngin sa ïaleit sha skul.

U Minot u ong, Lada sdang khyndiat yn nang brai, yn-nym kynmaw shuh ïa la ka kot ïa la ka por leit skul; yn sa long runar; yn ïoh shitom baroh kawei ka rta, kumba ong ki jong i mei i pa. Kumta u iaid beit bak bak sha la skul.

4. U Jai pat u shu dem ïaleh kai man ka sngi, tad ynda u rangbah ruh u long bieit bad sha ka jingshitom suda.

4—U Kyllamut.

Ha kawei ka sngi, uwei u khynnah kyrteng u Kyllamut uba la kumba shiphew snem ka rta, u shait ïaleh kai eh baroh shi sngi shi sngi, khlem leit skul; u shu phulai buït ïa kiba ha ïing laiphew jaid; ban pyni ialade kum uba wan skul eh.

2. Ha kawei ka sngi u ïashem ïa uwei u khynnah kyrteng *u Smat*, U Kyllamut tad u ïohi u ong, Ko lok nga la sngewbha noh teh ba nga la shem ïa phi, Ale seh ngin ïaleh kai noh, eu ba sngewtynnad noh teh ba ïoh ialeh kai.

3. *U Smat*, *A* lok baieit ka jingsneng ki kmie ki kpa bad ki nonghikai, ba ha ka por treï to trei bha, ba ha ka por ïaleh kai ïaleh kai: kynmaw kyndong la ki kitab, lada ngam leh kumta kin bitar bad kin sympat ruh ïa nga, sa hadien pat ruh ngan long bieit long sniang baroh shi rta U ong artad, Ngam treh phi lok. U leit beit jindat bak sha la skul.

4. *U Kyllamut*, U shem pat ïa uwei u khynnah, u shakri uwei u mahajon kyrteng u Kynmaw, naduh jngai u la mut ha la ka mynsiem, "O utai u khynnah te dei u bam leit skul, tad nga khot un sa wan ïaleh kai

bad nga." Tad poi uta u khynnah hajan ngong, u Kyllamut u phuh samrkhie muiñ muiñ, u ong artad, Ko lok baieit nga ap ïa phi hangne baroh shisngi, ban ïoh ïaleh kai; nga sngewbha ba phi la wan poi, ale keiñ bad nga ngin leit ïaleh kai sngewbha.

5. *U Kynmaw u ong*, A lok! nga u khun baduk nga leit shong shakri ha ïing ki briew, u kynrad jong nga u phah leit shaw jingkit na sha ïew, Jada ngam leit kloi un bitar, bad un pynthiah jingit bad ka sympat artad; haba ngan leit ïalehkai noh bad phi, ei ban ai ja pat ïa nga. U ong artad. Em ngam treh leit ïalehkai phi lok. Kumta u leit noh soit sha la ka kam.

6. Hangta u *Kyllamut* u shong khop harud lynti, u pyrkhat ha la ka mynsiem, ba baroh u para khynnah da uba leit suda sha la ka kam ka kam, da uba ngeit ia ka jingsneng ki kmie ki kpa, bad ki nonghikai; tang nga marwei, nga long uba runar bad bamngeit sneng. Nangta u ïengjoit u leit beit sha la ïing bad ka jingiam artad.

7. Ka kmie jong u tad ka ïohi ka la kyndit thred ka la mut ba la shoh eh u nonghikai ha skul, u la wan phet noh. Ka kynrup ka thum bad ka kjor ïa u, ka kylli. Ba-

lei balei kumne khun phi ïam bad phi wan phet noh na skul ?

8. *U Kyllamut* u ong, Em ko mei nga sngewsih ïa la ka jinglong, ba baroh shi katta nga la thok, khlem da leit skul; nga la leit ïaleh kai baroh baroh shi sngi, hynrei mynta ngan leh tipsngi noh, bad nga pan map na phi.

Naduh kata u Kyllamut u leh tipsngi bad u leit skul barabor, ynda u la rangbah u long stad long bha shibun eh.

5.—Arngut kiba pas M. A.

Arngut shi para uwei u *Donmut* u long u hynmen uba dang khadar snem karta, uwei u *Donkhan* u para uba dang shiphew snem karta, baroh shi para ka dur ka dar ki ïa syriem kumjuh hi. Haba ki leit skul, leit kai shano shano ruh kim ju ïa pyllait; haba ki ïoh jingbam khlem da ïasam lem kim ju bam; kiwei kiwei ki briew kat kiba ïohi ïa ki, khlem ïaroh, khmih ieit ïa ki, kim ju lah jam ka kjat tang shi synjam ruh.

2. Haba kine baroh shi para ba ki leit skul ruh, ki minot bad leh tipsngi shibun eh; ki nonghikai lajan man ka sngi khlem da leh

ieit bad thap ieit na ka met jong ki kim ju pyllait na skul.

3. Haba la wai skul ruh kim ju kyrkieh ban ïoh mih kloi na skul, ban phet kynthep bran kum kiwei kiwei ki khynnah; kine ki da ap haduh ban da ong ki nonghikai bad ki da khublei ia la ki nonghikai; haba kin mih na skul ruh, ki da ïaid suki mian mian, kim ju ïaid kyrdem tham tham.

4. Ynda ki san baroh arngut ki stad haduh ba kin da pas M. A.

5. Ki kmie ki kpa jong ki kat sha ba ki leit ki ïohsngew da ka jingiaroh tipsngi suda ïa ki khun jong ki; katno ka jingsngewbha phuh shalangmat hun mynsiem haduh bam lah ong shuh.

6.—U Khynnah babha.

Uwei u khynnah kyrteng u Babha, ha kawei ka sngi haba un mih na skul u kham sah dien, ki para khynnah baroh ki la mih shuwa noh. Hamar ba un jam ïa ka jingkhang u shat ka khmat ha tbian ha iwei i kynjri ksiar, la u phai shadien sha shuwa ym don briew mano mano ruh u mut ha lade, ba lada um tam yn wan poi mano re

mano ki briew bamman kin shim ei noh, u trai un num ïoh shuh, u pat la un leit wad ïa u trai um tip, hangta u ïeng shiphang u khuslai ban leh kumno. Ynda khadduh khadwai u kut jingmut ba khambha ban shim ban leitlam sha la ka kmie un sa leh katba ka ong.

2. U shim ïa uta u kynjri ksiar u song khop ha la ka jainkup. U leit beit sha la ïing, tad u poi ha ïing khlem kren iano iano ruh u leit ha la ka kmie.

3. U ong, Ko mei, myntan ha ka shahksew skul, nga shem une u kynjri ksiar, uei re uei u khynnah khlem akor u pynhap; la ngan leit wad ia u ruh ngam tip ba dei u jongno, la ngan iehnoh hangta pat ruh nga sheptieng ïoh tuh ei ki briew. A! katta u trai te mo katno ba u sngewsih ba jah noh, sa ki kmie ki kpa katno ba ki mai ki nia ïa u, bad ka jingbynnud artad, mynta nga la wallam noh ha phi hato yn leh kumno?

Ka kmie jong u ba ka tynjuh ia ka jingmut jong u, ka ong, Ko khun ïa u kynjri ne ka ei ei ruh wei phi la iohei hi, te, la long ka jong phi keiñ, yn donkam aïu ban dang khuslai pat, to shim ei noh ïalade keiñ une u kynjri.

4. *U Babha* u ong, Em, Em ko mei une u long u jong ki briew; lada ngan shim ïa u, ngan long u nongtuh, kam dei ban shim phi mei ïa ka jong ki briew; ïa une u kynjri ngan ym shim ei la kumno kumno ruh ka dei ba ngan leit ai ha u trai.

5. Ka kmie haba ka la iohsngew ïa u *Babha* ba u kren kumta, ka la sngewbha shibun eh. Ka da shim ka thum khop; ka doh artad, ka ong, Ko khun baieit jong nga, phi la lah ban sngewthuh haduh katta katta, ba ïa ka jong ki briew ym bit ban shim, kata ka long kaba bha shibun eh ko khun. Ka shim ïa u kynjri ka ong artad, ieh mynta un sah ha nga, la shai ngan bthah ba phin leh kumno.

6. *U Babha* baroh shi miet u pyrkhat, bad ban leh da kumno ban shem ïa u trai kynjri.

7. Ynda mynstep ha ka por leit skul, ka ai ka kmie ïa u kynjri ha u, ka da pynsong khop ha ka jainkup. Ka bthah artad ba tad u poi ha skul ba un ai ha la u nonghikai, uta un sa kylli hi jar uba jah kynjri ha uta un ai. Kumta biang kumba la bthah ka kmie u *Babha* u la leh hangta ha skul, u nonghikai de u la shem ïa u trai ba jah bad u la ai. Kumta baroh shi skul, ki nonghikai bad ka

khynnah ki la ïaroh shibun eh ïa ka jinghok jingbha u *Babha.*

7.—U Matlah.

U Thoin, u ong ïa la ka kmie, Ko mei, to khmih balei ïa utai u briew ba da btin da uwei pat u khynnah, u wan beit sha ïing jong ngi?

2. Ha khmih kine ki la wan poi haduh-phyllaw, balei mei?

3. Ka kmie ka ong, A! ko khun utai u briew uba long ha ka jingjinjar ba ú matlah noh baroh arliang ki khmat, u wan khnang ban khrong na ïing jong ngi.

4. *U Thoin* u ong, Balei mei u da wan khrong, um nang leit shong shakri lane bylla ban ïoh bainong.

5. *Ka kmie* ka ong, Em ko khun, wat ba u khrong kylleng kylleng ruh tang da kaba btin kiwei pat, haba khapbrip ki khmat un nang leit trei jingtrei pat kumno, u long barobor ha ka jingkordit suda, um nang ban leit shano shano ruh lada pyllait tang ïa u hi ban ïaid un kum noh sha riat sha ram, un mynsaw un ïap ruh artad.

6. *U Thoin* u ong, Haba kumta te un nang shet ja tong ùm, ïalade da kumno?

7. *Ka kmie* ka ong, Em um nang, da pyn-shet ja da ai um da kiwei pat tang ba un bam ruh ki da pyntur kiwei pat hajan ngong te u sa bam.

8. *U Thoin* u ong, Waw! ban kumta te um la suk eh uta ban pynkhreh lpa da kiwe-i u sa tang ban shu bam?

9. *Ka kmie* ka ong, Em ko khun ka jing-shitom jong u, ka long kaba tam eh ban na kino kino ki briew kiba don ha ka pyrthei Ba katba leh katba kam ki briew um ïohi bad kano kaba bha kaba sniew um ïohi.

10. *U Thoin* u ong, Te haba u wan hang-ne ha ïing ngi, ïa ngi bad ïa kane ka ïing baroh um lah ban ïohi?

11. *Ka kmie* ka ong, Em keiñ khun, wat tang ïa la ki kti, ki kjat ruh um lah ban ïohi satia.

12. *U Thoin* u ong, A! shisha haba kum kata u long ka jingim jong u, man la ka por ka sdien ha kiwei pat, katno ka long ka jingsngew isynei shisha haba ïa ka sngi ka miet ruh um tip, te, phin ia ai khrong katno?

13. *Ka kmie* ka ong, Ngi ju ai man ka sngi shi kham u khaw, lane kawei ka paisa.

14. *U Thoin* u ong, Waw! ko mei phin ai beiñ tang shikham u khaw bad kawei ka paisa, te un dap bam da kumno, bad kiei ban lah ai ïa u man la ka sngi?

15. *Ka kmie* ka ong, Em phi khuu ka jingleit khrong jong u man ka sngi, u leit kylleng ka shnong.

16. *U Thoin* u ong. A! ka jinglanot sngew isynei u bapli u matlah, to ngin ïa ai saw paisa bad saw kham u khaw. Kumta ka kmie jong u ka sa ai saw paisa bad u khaw ha ka kti u Thoin, uta u Thoin u sa ai ha u matlah, bad u sngewbha shibun eh, ba u la ïoh ai khrong hi da la ka kti.

Ka dei ïa ngi baroh ban isynei ia ki matlah, ki dkoh, ym dei ban leh beiñ kum ïa kita.

---

8. Shaphang ki khun sim.

Ka kmie u Maia ka leit ïalam ïaid kai ïa u sharud nong ba don ka khlaw. Katba ki dang ïa ïaid shapoh ki dieng ki la ïohi arngut ki khynnah ba ki wan mih na kata ka khlaw ki rah la ki khun sim ha u skum sim, ki bam pat nang her.

2. Kylli u Maia, Ko lok phi wan na shano? Kita dei uwei u Ehnud uwei u Shlan, ki ong. Ngi wan wad khun sim, bad ngi la ïoh ruh mar ar ar tylli. U Maïa u ong, Hato lok kita ki khun sim kiba long kumno?

Tad ki la pyn-i u ong, Wa! ko lok kiba dang sawlia eh du, tang sner ruh kim don, phi leit shim ba phin leh aïu?

3. U Ehnud u ong, Ba ngin ïaleh kai keiñ. U Maïa u ong, Waw! ko lok, kiba phin ri ruh ym pat bit, phin ia lehkai ruh tang ba kin ïap ei.

4. U Shlan u ong, To me he, ia ka sim ruh me kheiñ sbai eh, la ka ïap te kaba katno pat ngin nang ioh.

5. U Maïa u ong, Waw! ko lok phim isynei haba kumne ba ki pah bad ba ki ang obshi ob bad ki kyrthat ba ki wad kmie wad kpa. Sa ka-kmie jong ki pat katta katno ba ka pyrta bad ka lynñiar ba ka wad ïa kine ki khun jong ka.

6. U Ehnud u ong, O! me teh uba leit pyrkhat salia haduh katta katta eh ia ka sim ruh, ban da ïoh ïa ka kmie ruh ngin kem ban wan thang doh sha ïing.

7. U Maia u ong, A! lok nga te nga isynei ïa kine ki khun sim, bad nga pyrkhat sa

ka kmie jong ki lei lei katno ka jingsngewsih ha ka mynsiem bad ka jingiam lynñiar katta.

8. U Ehnud bad u Shlan ki ong, Me uba leit pyrkhat haduh katta ïa ka rat mrad ruh.

9. Hangta ka kmie U Maïa kam lah shah, ka sa kem ktien, ka ong, ko hep khynnah to sngap ngan ong kawei ka ktien ïa phi. Hangta U Ehnud bad u Shlan ki la ïing beit ha khmat jong ka bad la ki khun sim ha ki kti jong ki.

10. Ka sdang ban ong kumne, Ehnud, Shlan phi don kmie don kpa ne em?

Baroh arngut ki ong, Balei ngim don?

11. Ka ong, Haba phi don kumta, tharai ban da don mano mano ban kem ïa phi myndang phi khyllung bad kin leit ialeh-kai bad pyniap noh. Phin sngewbha kumta?

12. Ki ong, Em ngin da lynñiar eh katba lah bad ka kmie ngi ruh kan ialeh haduh ban da pyniap ïa uta u briew uba kem ïa ngi.

13. Ka ong, Hooid shisha kumta, phim tharai ka kmie kine ki khun sim ruh ba kan da donbor kan wan knieh bad pyniap ïa phi. U Ehnud u Shlan ki ong, Shisha myntan ka kmie sim ka wan her nalor nalor ka khlieh

jong ngi, ka pah kab shi kab, ngi ia khyrwit da ki maw tang bam dei hi.

14. Ka kmie u Maia ka ong. Shisha shisha baroh kaba ong u Maïa ha phi kaba dei, ym dei ba phin leit leh beiñ ïa ki khun sim bad ïa ka kmie jong ki, katta katno ba ka tim ba ka mai ïa phi, to khie leit buh noh. U Ehnud u Shlan ki phet pynban soit sha shnong.

15. Hangta ka sa ong ïa u Maia, Phi khun wat ju leh runar kum kito ho, ba ka long ka bam dei eh ban leit shim ïa i khun ki briew.

9.—Ka ktien lamler ka bam bit.

Uwei u khynnah kyrteng u Jler, man ka kynti u pan shuti na skul u phulia buit u ong ba suh ka kpoh, lane ba pang kiba ha ïing. Tad la shem ba u shu kren lamler naduh kata um ju ïoh shuti shuh, bad ki paralok ruh kim shaniah ïa u.

10.—U Khynnah ap blang.

Uwei u khynnah kyrteng u Lambaid u leit ap blang man ka sngi sha lum Mawpat, shisien arsien, u lynñiar kai kaw kaw, Waw! u khla,

waw! u khla u bam ïa ki blang. Ki briew ki leit; tad ki poi hangta u rkhie kai pynban kak, kak. U leh kumta shisien arsien, ha kaba laisien wan shisha u khla u kem ïa ki blang, la u kyang katno katno ruh ym don ba leit beh shuh. Ki mut ba u leh thamula.

11.—U Nongshohnoh.

Uwei u Ïap-ei, man la ka sngi u wan na la lyngkha, hamar ba u poi ha ka phud kawei ka wah u lynñiar eh kliang liang liang da kaba ong. Waw! to rap to rap kloi. Kiba ïa shyrti lyngkha shaphang shata, ki leit ïabeh ki mut ba beh u nongshohnoh, hynrei tad ki poi hajan, u rkhie kai noh ha, ha. U la leh kumne la buusien, ki la bitar shibun eh ki para marjan lyngkha. Ynda ha kawei ka prem-miet ha kata hi ka phud wah kaba u ju leh thamula, hamar ba u poi ha them bha ngop mih uwei u nongshohnoh na sha khmat, uwei na shadien, ki kynrup roit roit sha met, ba un phet ruh um lait shuh. U shu kyang shla kliang shi kliang la ki ïoh-sngew ki briew ki tharai ba u leh thammula kumba u ju leh kim leit beh satia sha u, ha kata keiñ ki nongshohnoh ki ïoh pyniap ïa u

Ko hep khynnah, phi-i kitei kiba lamler kumno ki shem, sumar ba phin num mlien ban lamler bad leh thamula ïa ka bam dei

---

12.—U Nongtuh.

Uwei u khynnah kyrteng u Buitti u leit skul barabor bad u nang pule nang thoh bha shibun eh, man ka Eksamineshon (Examination) u ïoh buskit (prize) hynrei ka akor jong u pat man ka sngi khlem da ïoh tuh kitab lane pensil (pencil) um nang ban leit sha la ïing, haba u wallam ïa ki mar tuh ha ïing, ka kmie kam ju sneng kam ju ma', kumta u la brai buitti noh barabor, kat shaba u leit tad u ïoh-i i-ei i-ei i jong ki briew iba itynnad u kwah ban tuh, bad u thap sor shi sor, la bunsien u la ïoh-tuh.

Ha kawei ka por u leit ha Dukan u Mahajon u ïoh-i iwei i baje ksiar iba itynnad shibun eh, u thap baroh shi sngi, hamar ba kim ïoh-i u tuh noh soit, hamar ba un poi ha surok u shakri u Mahajon u kem ïa u, ba u ioh-i ba u rah kynthap kynthap hapoh jain, kumta u la kylli naei ba u ïoh, u ong ba u ïoh na kitei na ki thie, hangta ki leit

lam sha ïng Kashari (Court). Ha ka jingbishar la sabud tuh bad la thep phatok ïa uta u Buitti shi snem.

Khmih hep la phi nang pule nang thoh makna te donkam aïu lada phim hikai ïa ka akor babha.

Ka jingbrai buitti bad ka jingmlien shalai buit sniew ka ïalam ïa u briew ha ban da hap lehraiñ haduh ban da kut. Sumar ban num buitti ïa ka ong ki briew.

13—U Tamti.

Uwei u khynnah kyrteng u Tamti man ka sngi ha ka por leit skul, u leit ïaid lyngba ïa ka kper ki briew u tuh soh artad u shu dem mlien kumne keiñ barabor. Ha kawei ka sngi u trai kper, u ïoh-i u beh bad u ïoh kem ïa u, dei ha ka por leit skul, baroh ki para khynnah ki leit lum lwai hangta, la shem ki soh *Peach* ar-hali ha ki pla jong u. U trai kper u shim noh ïa kita ki soh bad u sympat artad san thri, hangta la kynha ki para khynnah bareh; naduh kata kat ba man ka teng ki pynrem ia u, *U Nongtuh soh*, katno ba u ïoh lehraiñ kheiñ burom.

Sumar hep khynnah phi wat ju mlien ban leit tuh jingbam na kper ki briew, ha khmih u Tamti katno ka jinglehrain ba u ïoh.

Kaba leit shim ïa kaei-kaei ka bam dei la ka jong, long nongtuh, ynda la ïoh kem ki trai katno ka jingïoh lehraiñ.

14—U Kynran nongtuh.

U Kynran, u long uba nang bastad shibun eh, hynrei la dang khynnah u shait mlien tuh eh na skul bad na kiwei ki jaka ruh, ynda u la rangbah ruh tad u ïoh-i ïa kaei-kaei ka jong ki briew um don pyrthei u la i kuah, tang ban ïoh tuh hi keiñ kaba u ïoh tuh ruh don kaba um ïoh ruh don.

Nadien kata u ïoh leit shong shakri ha u Syiem, ha ïng uta u Syiem, bun ki kamra kiba dap da ki mar kordor suda. Ha kawei ka sngi ha ba'm don briew ha ïing, u leit ha ka kamra shongkai, hangta don kawei ka baje ksiar ba da buh khnang; u Syiem ïa lade u rieh ha kawei ka kamra.

U Kynran u shim ïa i-baje ksiar u khmih it bha bad u la threw noh teh shibun eh ban tuh ïa kata ka baje haduh ka bam lah ong

shuh; hynrei u pyrkhat, "Ba lada ïoh kem ki briew kin ai saja; lada kim ioh kem pat ruh un tang ïoh-i ba don ki ban ïa kren pasiaw arngut, ïa la kawei ka kam ruh, un shu ma jrang-pa-jrang ba ïoh ki ïalap ïa u, sa kawei pat kat shaba u ïaid u ïeng un shu dem pyrkhat ha la ka jingmut da kumno ba un burieh ban num shem ki briew. Un shudem long tang ha ka jingshyrkhei bad ha ka khia rynjut ka jingmut ha la ka mynsiem." Tad nangta u kut jingmut ban num tuh, u buh noh dak ïa kata ka baje.

U Syiem u mih bluit u ong, Ko *Kynran* haba me la shim te me buh pat balei? U Kynran u ong, A! Padsha kynrad ka jingmlien la dang khynnah ka la pynshoi ïa nga hynrei mynta nga la san bad nga la nang pule nangthoh, wan poi ka jingsheptieng laiphew jaid, kumta nga la buh noh, ngam shlan tuh shuh, U Syiem naduh kata u ai ka hukum kaba eh ba katba don ki khynnah ha ka Hima jong u ban hikai pule bad ka akor babha.

Ko lok baroh to kynmaw ba katba hikai ïa ki khynnah kumta ki mlien haduh ban da rangbah ruh.

15—Ka sngi bad ka miet.

Ko mei balei, ki ong ka la shai bad ka la miet? *Khun*, phim ïoh-i ïa ka sngi, ba ka long kaba pynshai ïa ka pyrthei baroh kawei kumta tad mih ma ka ki ong, la shai.

2. Ei ba tip shwa ban mih ka sngi *mei?*

3. *Ko Khun*, phi dang khynnah phim pat shemphang bha ïa ka jinglong ka sngi ynda phi kham san phin da kham stad te phin shemphang; hynrei mynta ngan batai ïa phi tang khyndiat, ei ban tip shuwa ban sa shai.

4. Hooid nga kwah ko *mei* tang maïan khyndiat.

5. *Ko Khun*, haba sngi la iehthiah ngim tip ei-ei shuh, hynrei ha ban sa shai kyn-ih u iar nyngkong hangta dang imat, byrngut byrngei, haba la kyn-ih ar sien ka la nang kham imat, ynda haba lai sien hangta la imat bha; sa pah ka tyngab bad kiwei-wei ki kynja ba her ha suiñ bneng.

6. Na sha phang ba mih ka sngi, ki ong ka mihngi shaphang ba sep ka sngi, ki ong ka sepngi.

7. *Ko mei*, lada ym don ka sngi ngim lah ïoh-i ei-ei ruh?

8. Phim-i *khun*, la dang ka mih bluit tyngshain halor ki dieng, ki ïing ki sem baroh, ha ka um bad ha ka pyrthei baroh; A! ha ka, ka long kaba pyn-i-tynnad bad phyrnai ïa kiei-kiei baroh; ka pynshit bad pynsyaid ïa ngi baroh.

9. Ma ka, ka long kaba pynih ïa ki soh, ki kba baroh laiphew jaid ki jingbam.

10. Lada ka sngi kam shat ha ki lyngkha bad ki kper baroh, ei-ei ruh yn nym mih.

11. Hateng hateng ka ju buhrieh ïa la ki kjat tyngshain jong ka hapoh u lyoh tang hamar kata ka por ngi shlan peit pyrshah sha ka, ha bym don lyoh ngim lah ban peit pyrshah. Ka jingtyngshain badap biang ka long hamar ka por shiteng sngi, ngim lah peit namar ba ka thaba eh lain, ïa ki khmat ka pyn-matlah, tang u pukni u' lah ban khmih pyrshah.

12. Ka dkhoh bad ka Kalabadur tad shu byrngut ki phet noh sha la thliew dieng thliew maw. Ki khla ruh ki leit phet noh sha krem hangta ki thiah baroh shi sngi

13. Tad sep ka sngi ki ong la miet.

14. Ei ba thaw *mei* ïa kata ka sngi? Uta

uba tang marwei hi, Uba la thaw ia ka pyrthei bad ïa kiei-kiei baroh, u dei U Blei bakhraw bad ba don bor, la dang mih ka sngi ngi dei ba ngin nguh ngin dem ïa U Blei.

—— ——

16.—Shaphang U Bnai.

Ko khun wat pat mih kai mynta ka sngi pyrem ba ka shit eh ïoh ïoh pang khlieh; ngan sa leit ïalam kai la shibit prem miet shapoh kper dieng soh.

Ko mei mynta la lah san baje shiteng to ïa seh, ngin ïa leit noh shapoh kper ba phi ong.

Ale ko khun ngin ïa ïaid na kane ka lynti ba tngen.

Ia *mei* ïa, shisha kane ka lynti kaba itynnad artad. Waw! lada lap dum noh du *mei*, ka sngi ruh ka la sep noh.

Koit *khun* ba shai rong bha u' Nai-khad-saw-synia, imat hi kum ka sngi; katba ngin wan tawiar ïa ka kper la pyngad bha.

Ko mei, to khmih uei u tai uba pyllun halor bneng uba shai itynnad ?

Utei kein ba ngà ong u 'Nai-khad-saw-synia u la dap bha baroh sawdong pyllun; sa kitei *pat* kiba phyrnai de baroh kawei ka bneng dei ki khlur.

Balei mei myndang sngi, ba ngim ïoh-i ïa kitei baroh bad ïa u bnai ruh ?

Ko khun, ka sngi ba ka long kaba tyngshain eh, da ka jingthaba jong ka, kiei-kiei baroh ki jah noh kim lah pynpaw ïalade.

Ko mei katno tylli ki sngi ki don ha ka bneng ?

Khun, don tang kawei hi kein, koit wat pat bniah eh shaphang kata, phin da kham san phin sa shemphang hi ïa kata baroh.

Ko mei, mei! ha khmih ha khmih katai ka dieng harud wah kaba phuh da ki tiewding ?

Em ko *khun*, kitai dei ki ñiang-bading, kiba nang her bad nang par ruh, ki phyrnai tang mynmiet, mynsngi kim lah phyrnai ba thaba eh ka sngi.

Hato da kumno *mei* ban ïoh ïa ki tai ki khñiang kiba phyrnai ?

Ia *khun* ngin leit kheit kawei ka tnat dieng ngin leit lam sha ïing.

Kumta ki leit lam kawei ka tnat dieng. ynda la poi ha ïing ki ñiang-bading hajan ka sharak ruh ki phyrnai hi.

Balei *mei* tang kine ki khñiang ki phyrnai, ei ba thaw ïa ki bad ïa u bnai? U Nai-khadsaw synia i-jemnud bad bha shu pyllun jabrei.

Ko *khun*, tang Uta hi Ujuh Uba la thaw ïa kiei-kiei baroh, Uba ki khot U Blei ba-thaw, bad namka balei U la thaw ia kine baroh, kaba maïan shibun eh tang u hi uba tip.

---

17 —Shaphang ki Han ki Syiar.

Ko mei, ha khmih kitai ki han, ki Radha ki jngi kai ha pukri; ngan leit bret *mei* ïa ki syiar de kin ïa jngi lang hangtai ha pung?

Em, em ko khun ka syiar kan ïap hapoh um, kam juh nang jngi.

Balei *mei* kam nang jngi ka syiar, haba ki ia long syriem hi kumjuh?

Ko *khun*, phin da khmih ït bha, ki shyn-riahjat ka han ka radha ki long kiba ïathaïñ lang da ka snep, ka syiar pat kam don kumta

ki shynriahti jong ka kiba long thymbrang. Kynja ki sim baroh kiba ïathain lang ki shympriahjat da ka snieh ne ka snep, kum kita ki lah ban jngi ha um, jar kiba long thymbrang ki shynriahjat khlem ïasoh kum kita kim lah jngi.

Balei *mei* ki dohkha, ki sher, ki dohthli ki bam don kjat ruh ki nang jngi bad ki shong hapoh um?

Ko *khun*, phim-i ki don ki thapniang da kita ki kaweh bad ki' lah ban leit kat shaba mon hapoh um, ban buh ha ryngkew te kin ïap noh kumne kumne.

Ïa kane la buh bynta U Blei Nongthaw ba ki kynja dohkha kin shong hapoh um. Ki kynja briew mrad bad kiwei de kin shong ha ryngkew.

18.—Ka Kulai Khlaw.

1. Kawei ka Kulai khlaw, barabor ka ju leit bam phlang ha kawei ka madan bakhraw kaba long tang da u lang lung suda; bangta wan kawei ka bthong de, kaba ka jingkhraw jingrit syriem mar kumjuh hi.

2. Kata ka Kulai ka la bitar bad ka la bishni shibun eh ïa kata ka Bthong; la kan leh kumno kumno ruh kam lah ban beh noh ne pyniap ïa ka ruh kam lah, ba ïa long ki bor mar ryngkat.

3. Ha kawei ka sngi ka ïoh-i ba uwei u nongrep u iaid na shata; ka la pyrkhat; ba kan leit iathuh pynshoi ha uta u briew te un sa leit pynïap ïa ka Bthong.

4. Kumta ka iaid bran-bran ka leit ïeng ha khmat uta u briew kneng, bad ka ong, Ko Nongrep nga kyrpad ba phin ïarap ïa nga, da kaba phin pynïap ïa ka Bthong kaba wan bam phlang ha kane hi ka madan, bad ka shait tuh lyngkha eh ruh ïa kaba phi rep baroh.

5. Lada phi leit pynïap ïa ka, ngan ngeit katba phi ong. Uta u briew u ong, Kata ngan da leit shimtiar ho, bad ngan shong halor ka met jong phi phin mareh ban beh ïa ka, ban nga hi te ngam lap. Ka Kulai ka kohnguh.

6. Ynda ha kawei ka sngi u wallam la ka ryntieh bad ki khnam bad u lakam u ïa shem ïa ka Kulai ha kata hi kajuh ka madan. U pyndait lakam shuwa ïa ka Kulai

u kiew joit halor ka met jong ka. Tad u la kiew u pynïaid sha kawei ka lynti u pynpoi sha la ïing la kan khih ruh kam donbor shuh ba la pyndait da u lakam u sa teh ïha sem.

7. Naduh kata ka por sa ïoh ri u khun bynriew ïa ka Kulai.

Ka pharshi jong kane pyrkhat pat phin da khamsan.

19.—U Ngap (Bee).

U Ngap u long uwei uba smat eh na ki khñiang para ba her, haba phi khmih u long uba rit, phim i myntoi khyndiat ruh ïa u, hynrei to khmih bniah bha ïa u; ha man la ki por um ju shong thait ne leh jaipdeh u her kylleng u leitwad um syntiew, u kjit bad u lum ha ki kjat jong u, u pynsoh slait-shi-slait kat bam pat dap bha biang la ka jingkit, um jub leit sha la ïing.

Lada phi leit khmih ha khmat ka sympa ngap phin ïoh-i uwei pa uwei u ngap u mih leit jingleit bad uba rong syntiew. Uwei pa uwei da uba donkam suda la ka jingleit ha ka jingwan.

2. Haba phi khmih pat hapoh ka ksing-ngap ne sympa ngap, phin ïoh-i ba dap da ka rewngap shlait, don shi bynta ka ba nap-da ka um ngap, shi bynta da u khun ngap, shi bynta pat ka rew suda, kaba u dang sdang thaw, ba katba nang wallam ki nang pyndap da ka um ngap. U kynshew lpa ka ban bam Tlang bam Lïur. Mynno mynno um-juh kyrduh jingbam.

3. Ka jingbam ki briew ïa ka um ngap te-baroh kawei pyrthei bi, bad bun ki jaka-ruh ki ñeiwkor shibun eh ïa ka ngap ba ka ba-bang ba-thiang.

4. To khmih pyrshang ïa ka jingsmat u ngap. Sa pyrkhat da kumno ba phin leh ban long smat kum u.

---

20 —U Dkhiew. (Ant).

1. Ki dkhiew haba phi khmih ki long ki barit eh ria na ki para khniang ba par ha khyndew; bynrei ka jingïalanglok bad ka jingsmat jong ki to da khmih bniah shaba ba ki ïalang lok bad ba ki leh thaw ïing da kumno hapoh khyndew?

2. Don bun na ki kiba nang khlaw ïa ka khyndew, don bun pat kiba nangrong khyndew shabar rui shi rui, haduh ba kin da lah pynlong ka ïing khraw kaba bit ba kin shong bad ban kynshew jingbam ïalade.

3. Ka jingleit wad jingbam jong ki, kaba khlem kut haba phi da khmih ït bha, kat uba leit uba wan, tang uwei ruh u ban ïaid jaipdeh, u ban shong kai ha lynti phin num shem; phin ïoh-i ba baroh imat da uba kyrkieh eh, la ka jong ka jong ka jingleit ka jingwan.

4. Haba ki shem pat hangno ma ba bun ka jingbam hangta ki ïasop katba don, phin khmih uba nangrong uba nang shim, uba mang wan shaw khlem kut.

5. To khmih pyrshang ia kine ki khñiang barit kumno ka long ka jingsmat jong ki.

21.—U Khun baduk.

1. U khynnah babha hynrei ki kmie kikpa jong u kiba duk. U khie la dang step u trei u beng katba lah ha ïing bad u ïarap ïa la ki kmie ki kpa, tad u lah u khreh kot.

2. Haba u leit sha skul u ïaid kloi bran-bran um ju ïaleh kai byrngia ha lynti, bad u ju ong bad u ju pyrkhat halade ruh A! i Mei i Pa; ki long kiba bha shibun ba ki ïa tyngkai sbai ïa nga ban ïoh leit skul; hynrei kim lah buh skul slem ïa nga: namar kata ka dei ïa nga ban hikai bha ban dup nang kloi; ki khun riewbha kim suidñiew eh lada ki shong skul katno katno, namar ba ki don bei ki kmie ki kpa jong ki, hynrei nga seh ei ban iarap, lada ngam nang thoh nang pule ynda nga leit jingleit tang ban pule ne thoh shithi sha ki kmie ki kpa ruh ngan num nang; ban pule ki kitab bha ruh ngan num lah.

3. Ka dei ba ngan hikai jingkheiñ de, haba don kino kino kiba isynei ban ïa ai kam, ha kiba shong dukan ban nangthoh jingkheiñ; bad ïa lade ruh haba nga leit thied jingthied ban nang buh la ka jingkheiñ.

4. Une u khynnah haba u lait na skul um ju ïaleh kai ha lynti u leit kloi sha la ïing ban dup iarap trei jingtrei ïa ki kmie ki kpa, bad ban ri para.

5. Ha lynti bunsien u ju ïoh-i ïa ki para khynnah kiba runar ki ïamai ki ïasnoh, ki

ïatuh, ki ïasmai lamler, bad ki kren tien-sih. Hynrei um juh kwah ïalang bad ki.

6. Haba u shong sngi ha ïing, u long uba trei minot u khmih lá ki para, u sait bad u syrdep la ki jaiñ, u leit thiew kper bad puh kper; babadei badei u ïa trei kper ryngkat bad la u kpa la u long uba dang khynnah ruh da ka jingtrei minot u lah ban trei la syriem hi kum u rangbah, bad u sngewbha shibun eh ban lah trei jingtrei; u ong nga la jan hi ban leit trei, ban ïoh jaiñ ïoh nep, ïoh bam ïoh dih.

7. Haba u wan bam ja katba ai ka kmie u sngewbha bad um ju ong ruh, Ïw! kata ka ja ka jyntah ka bym bang eh.

8. Haba u ïoh-i ïa ki khynnah kynthei ne khynnah shynrang kiba kup jain bha, um ju bishni ïa ki. U ong ha lade, nga la ju iohsngew ba ki ong, bad nga la ioh pule ruh, ba long tang U Blei uba thaw riewbha bad riewduk; ki riewbha ki don bun ki jingkhusiai, kiba duk lada ki long kiba bha ki long kiba suk; kumta ngan long uba suk kham tam na kiwei kiwei.

Une u khynnah da ka akor ba bha, jong

[illegible]

stad bad uba donnam shibun eh ha la ka ri, bad kylleng kylleng.

22—Ka jingiathuh khana shaphang ka khynnah kynthei.

1. Kata kawei ka khynnah kynthei kaba ngeit sneng, katba ong ki kmie ki kpa ka shah shkor kyndiang bad ka ïaleh minot ruh ban nang ïa kano kano kaba ki hikai ïa ka. Kam ju kaw-kaw daw-daw bad kam ju pynshitom ruh; kumta ki ieit ïa ka bad ki kwah ïa kren bad ka, bad ki batai ïa kane ïa katai laiphew jaid ba kan nang.

2. Ka nang ban pule bha. U kpa jong ka u ieit bad u thied bun ki kitab rit ban pule kai ba kan dup nang. Katba ka pule ka da pynsngewthuh ïa lade, lada kam sngewthuh kumno kumno, ka leit kylli ha u kpa ne ha ka kmie.

3. Ia kano kano kaba la sdang leh ia kaei kaei kawei, kam ju pynleit jingmut pat shawei, lada ka klet ei ei ne kum leh pallat ïa kano kano, ka sngewsih shibun eh na ka bynta kata. Haba ka kum kren lamler ka pyrshang katba lah ban num leh shuh kumta

4. Haba ka kwah ban tip ïa kaei kaei, ka kylli na u kpa ne ka kmie, kumno ma ba ki batai ïa ka, ka pyrshang katba lah ban buh jingkynmaw ïa kaba ki batai.

5. Ka ju shong khop khop hajan ka kmie, ka thaiñ jingthaiñ, ka suh jingsuh, ka sumar ban leh khuid katba lah. Ka sumar la ki jain ka khylliap bad ka da syrtap bha khop khop, kam ju phriang madei la ki jain ki nep; haba ka shem ki kad ne pei ki jaiñ ka syrdep ka suh kam ju ieh noh kyrwang kyrwing.

6. Ia ki sohkhawja, ïa u khaw pyrsit, ka da lum bha ban ai ïa ki syiar, kam ju bret than.

23.—Ka Jingshet jakai.

1. Don saw ngut ki khynnah kynthei; ki ïaleh kai ha kawei ka jaka bad ki khiew jakai. Kawei ka ban leit ïew, kawei ka ban thohdieng tong um, kawei ka ban ap ïing sait jain sait nep kawei ka nongsnet nongtiew.

2. Kine baroh saw ngut ki ïa thaw ïing kai hangta ki ïa buh baroh ki khiew ki siang.

3. Ka nongleit ïew ka leit kheit ki tyr-

khang, ki shawiah bseiñ, kiba long shirtong ki ju ong ki iar-ryngkuh, ka khat pat u shiap ki ong u khaw, bad kiwei kiwei ki ñiut ka la wallam ha ka nengshetja.

4. Ka nongthoh dieng ka kdiah shynrain shynriah narud sañium, kam lap ba khmih bha ha kita ki shynrain dap da ki thliem; ka wallam hangta ha i ïing shet jakai.

5. Hangta ka nongshet, ka sdang shet ja shet jyntah. Ka pynlong ja da u shiap, ka, jyntah da u tyrkhang bad sawiah bseiñ.

6. Ka nongsait jain, ka leit phyrnop, baroh ki jainkup jong ki lok bad la ki jong ki jain ha ka um, ka shu wallam sngem ki jain baroh.

7. Ynda ki ïalang baroh saw ngut ki ïa pyrshang bam ja kai, ki ïa shong lang rin baroh saw ngut, ki ïa kup da ki jain sngem ki thliem na kita ki dieng shynraiñ ki nang par bad soh ïa ki ruh, kim sngewthuh ne tip namar ba ki jain jong ki baroh ki sngem.

8. Haba kin shu pyrshang bam kai ïa ka jakai ki da ïa taw ha ka shyntur, hangta ki ïa buid ki ktien ki ïa ïapler, haduh ban da wan poi ki rangbah.

9. Ki leit bah baroh saw ngut sha la ïing

la ïing ki pynbam sapoh ki lei ki ľeï kï sa kyndit bynriew.

10. Ha ba ki ïa pynpli pat ki jain shem ba ki thliem ki la dait ïa ki ryngdang, ki tangnguid baroh.

11. Kine ki khynnah baroh saw ngut naba ki leh khlem akor hi ki da ïa ïoh pang haduh shitaiew tam taiew marwei marwei. Kumta ïa ki khynnah haba ki shet jakai ym dei ba kin da bam shisha, naba bun ki kynja ñuit kiba long bih, na kaba sngem ki jain ruh ïoh pang khlieh ïoh suh kpoh.

24.—Shaphang u kulai.

1. Ha kawei ka lyngkha kba man ka sngï uwei kulai u leit bam kba, u sop ïa lade da ka snieh khla. U trai lyngkha tad u ioh-i u phet iap phet im ba u sheptieng, u mut ba dei u khla shisha, tad bun sngi u shu dem shem ba dem wan uta u khla u bam ïa u kba na lyngkha, nangta u trai lyngkha u leit siat jingmut, ban da dei u khla shisha te um dei ba un bam kba; kumta kumta kein u shim da kawei ka snieh kulai u sop ïa-lade u leit ieng ha kawei ka dong lyngkha;

uta u kulai tad u ïoh-i u pah kulai, " hia hia," hangta uta u trai lyngkha u phet nangta bran sha la ïing u shim ïa ka suloi u leit thap khop na sha khlaw ynda poi hajan ngong u siat shi suloi dam, uta u kulai u kyllon ha shen hi khop.

2. U trai lyngkha u leit khmih na jan u shem ba da u kulai u kup da ka snieh khla hangta u kynjat artad na i shynrong bad u iehnoh hangta hi sa bam ka khlieng ka tyngab ïa ka doh uta u kulai.

25.—Shaphang u skain.

Uwei u skaiñ u sngew sarong ïalade shibun eh, da kaba u her halor ki briew, ha ki khmat ha ki ngab, ha ki khlieh ki syiem, ki PADSHA ruh, kumta u sngew khraw ïalade shibun eh. Ha kawei ka por u ïoh-i ïa uwei u masi kyrtong ba u ïaid kyrun kyrun, uta u skaiñ u i bitår, shi synher wiang wiang u leit dem tiap ha ka reng uta u masi kyrtong; u mut ha la ka mynsiem ba un lah pynïap ïa u masi ba un khyrwait na ki reng ban khein ïa ka ryndang uta. Nangta na ba u dem na ka reng, u kren u ong, " Ko

masi kyrtong: me wat sarong eh ha khmat jong nga." *U masi kyrtong* u ong, "Ko skain me don haei ngam snewthuh." *U skain* u ong, "Nga la shong halor ka reng jong me ruh mem pat sngewthuh? Mane khlei katba ong ma-nga ïa me."

U masi u ong, A lok! me don ha-ei ha-ei ruh ngam sngewthuh, to to ñiuuma katba me mon ma-me.

Hangta *U skain* la u la ïaleh katno katno ruh tang ban pynkhynñiuh khyndiat ïa ka reng ruh um lah.

26.—Uba sarong.

1. Uno uno uba ngeit bieit eh bad sngewbha ïa ka jingpynsarong sapei ki briew u ju shem jynjar shisha.

2. Ha kawei ka por, ka tyngab ka rong ka doh shi dkhot ha ka shyntur ka her shapoh khlaw ka leit dem ha ka tnat dieng; ha mar ba ka sdang ban bam uwei u myrsiang u ïaid shaphang shata u ïoh-i ïa kata ka tyngab halor dieng bad la ka doh, u sdang ong "Wa! ko mei ab to sngap khyndiat ba ngan kren," ka tyngab naba kan

bam ka sngap noh tymbem bad la ka doh ha ka shyntur jong ka.

3. U Myrsiaug u sdang ban ong kumne, "Wa! ka jingbha briew jong phi te ym don shuh ha kane ka hima, yn khmih tang na ei, ka dur jong phi te mei ab lada don uno uno uba da khmih ïit bha kumba khmih ma nga, un da ïapler shi syndon; tang na u tdong ba u hiar don dur shu rymphai thapder, ka met bad ki thapniang jong phi ruh kaba shu wan dur pyngkon la kum i 'nai khyndai miet, sa u ryndang kaba i kumba dap da u mahon mala ba phyrnai bha khrik khrik. Ka khlieh bad ka lyngthohdoh jong phi kaba i shong dur shu tyngun la ka pankhyllong pynsan ñiuh liar; bad jyllin bha i shalangmat la kumba da sad bha bad da ñiad tympew."

4. "Uei ba ong ba phi long kaba iong? Ha ka jingkhmih jong nga te Wa! kynrad shu khrek khrek kumba kup da ka mukmol sairusom, ba ka phyrnai haba shat ka sngi, phi ïalade phin lah ïoh-i shano, hynrei ngi u nongkhmih te ngi lah ban ong ba ñiar ha kane ka hima ban ïa pyrshang bad phi; sa ka jingsngew thiang ka jingsawa

jingrwai jong phi ka bam sngew don pyrthei shuh?

5. "Katta ka jingbha briew jong phi, bad ka jingnang rwai jong phi, to seh to rwai kai noh khyndiat hangne ha ri khlaw ba kynjah ban ïohsngew bha ïa ka jingkynud ka ryndang jong phi."

6. Ka tyngab ynda ka la ïohshgew ïa ka jingpynsarong, ka la sngewmeng bad sngewbha ka bam tip shuh. Kam lah sngewthuh ïa lade ba ka long haei bad ba ka, ka long kaba kumno, hangta ka sdang rwai. La dang ka ang hap la ka shyntur kata ka doh ba ka rong ka hap noh btuk ha khyndew. Uta u myrsiang uba nang ap ha trai dieng u kynrup ñiew ïa ka doh bad u rong soit, hangta ka tyngab ka duh khleng.

27.--Shaphang ka Tyngab.

1. Ïa ka tyngab hapdeng ki Khasi ki ñiew kum ka sim ba don jingtip lpa lane kaba khubor ïa kaba bha ïa kaba sniew ruh. La bieit ha u myrsiang kumba la pyni ha kaba haneng ka lynnong ruh: hynrei ki

ju tharai ba long kaba sian shibun eh, ki ju ong ïa ka tyngab la dang pyn-i khnam luiñ ka la her. Phin shem ba tad phi la shim maw ban shat ka la lap her.

2. Haba leit thohdieng, tong um, haba wan nam eh ka tyngab, hangta ki ju ong ba la don ki nongshohnoh ki dakait ban pyniap bad la bunsien eh ki la ju shem ruh.

3. Haba ka wan nam ha ïing ba shong mynstep ne mynno mynno ka por ruh ym long kumba ka shu pah thala, ab ab, hynrei ba ka da wan pah kop, kop, hangta ki ju ong ba ka wallam khubor, ban ïoh ka khubor bha ne ka khubor sniew ïa kiba leit jingleit na ïing na sem, lymne ïa ki kha ïa ki man bad la bunsien ruh ki ju shem kumne.

4. Ha pdeng ki Hindu bad ki English na duh mynhyndai haduh mynta ruh ki dang don kiba ong hi ïa ka tyngab, ka long ka nong wallam khubor na U Blei, shaphang ka jingban wan jia kaba sniew, ne kaba bha.

5. Ha ka Baibl phin shem ba ka tyngab ka la bsa ïa u Elijah bad ha kiwei-kiwei ruh phin shem bun eh kiba syriem.

28.—Shaphang u myrsiang bad ka puka.

Ha kawei ka por u myrsiang bad ka sim Puka ki ia lok shibun eh nangta ha kawei ka sngi, u khot iabam ja ïa ka Puka sha laïing.

2. Uta u myrsiang u tiar jingbam da ka um shit-doh kaba dang um bha kleng kleng-u shim da kawei ka liang-dieng kaba lyng-kdang bha u theh ha kata ïa ka um shit, u ai ïa ka Puka ba kan bam, hynrei kaba pli ka Puka kam bit bam, kan puh da ka shyntur jong ka ruh ym ngat ka um shit, tang u myrsiang te ïa lade u shu jliah bad lap bad lap bad u kjit artad da ka shyntur u lah pynlut khoit, u kdang artad. Ka Puka ka shu phet jingit.

3. Sa kata ka Puka pat ka khot bam jingbam kylliang ïa *u myrsiang* ka khreh jingbam da ka doh kaba la tylliat bha. Ka thep ha u kum uba rit ryndang eh. Ka ai ha khmat *u myrsiang* la un phrung ka shyntur da kumno kumno ruh um ngiam hangta u shu jliah lap lap tang ïa ka ryndang kum; um da kdang satia u shu leit jingit, ka Puka te ka puh bad hung bad hung da la ka shyntur jrong jong ka, ka kdang ïa lade.

4. Kumta phi kumba phi leh kylliang ïa la u lok kumno ma, kumta ïa phi ruh un leh kylliang.

29.—Shaphang ka sim Dkhoh.

Ka Dkhoh phi tip ba long kawei na ki kynja sim hynrei ka jinglong jong ka kaba khongpong.

Baroh ki sim ki mait ki her ki ïaid mynsngi hynrei ka *Dkhoh*, kam lah shah ïa ka jingtyngshaiñ ka sngi, mynsngi ka leit rieh sha ba dum kam ju mih tang haba ka pjah te ka mih, ka syaid sngi bad ka khap brib jar jar la ki khmat ka ïoh thiah, tad shu miet pat ka her kylleng ka leit wad jingbam. Ka ju bam eh ïa ki kynja sim rit bad ïa ki khnai ruh, lada kam ïarap lem bad kane ka sim u kba ha lyngkha um lah sah ha ka khnai. Kumta kane ka sim ka long ka nong ïarap shibun eh ïa ngi ki khun bynriew.

30—Shaphang ka Jakoid.

Kawei ka Jakoid ka i bishni ïa ka jingheh bad ka jingkhraw u masi kyrtong uba

sngaid bha; ka kyan ïa lade, bad ka nang kylli, ha la ki khun ba ka la long kat u masi ne em. Ki ong em hangta shisynkyan eh bad khia bad khia haduh ban da pdang noh ka snieh jong ka, hangta hi keiñ ka iap noh khoid.

Kumta ka ban bishni ïa ki briew kiba khraw lane kiba riewbha kam ju dei.

31.—Shaphang u Sing &c.

Ha kawei ka khlaw don uwei u *Sing*, uwei u *Myrsiang*, uwei u *Khnai*, uwei u *Bsong*, kine baroh saw tylli ki ïalok shibun eh. Ha kawei ka sngi wan bam phlang kawei ka *Bythong* kaba itynnad bad kaba sngaid bha shibun kaba shait phet shait mareh bha. Kitei baroh saw tylli ki mrad shi lok, ki la sngew bynnud, bad i kwah shibun eh; da kumno ban ïoh ïa kata ka *Bythong*, ki ïa shong shi jaka baroh saw tylli hangta ki ïa pyrkhat ban ïoh buit.

2. Nangta ong u *Myrsiang* ban shu ïa beh kata ym lap la yn leit thap u Sing ruh kum ha kane ka madan um lah ïoh, tang da kane ka buit te lehse yn lah ïoh ïa ka Bythong.

Hangta ki ïa ong da kumno to batai. U *Myrsiang* u ong, yn leit thap u *Khnai*, hamar ba la iohthiah ka *Bythong* u Khnai un dait ïa ki thied kjat jong ka tad kam nang ïaid nang phet shuh, a *Sing* un sa leit pyniap. Ha kane ka jingpyrkhat baroh saw tylli ki ïa kohnguh.

3. Kumta ha kawei ka miet u khnai u leit thap bha sor, hamar ba la ïohthiah bha kata ka *Bythong*, u dait ïa ki kjat, la ka kyndit kam nang phet shuh, hangta leit pynïap u *Sing* mynstep; tad kumta ki la ïa sngewbha shibun eh, ki la ïa mut ban sa sdang bam.

4. U *Myrsiang* u ong, Ko lok haba la ïohkat kum kane ka doh bha eh, ka dei ba ngin da ia sum ïa sleh te ngin sa ïa bam, to khie phi ïa leit sum shuwa ngan nang ap manga.

5. Kumta kita baroh lai tylli (*u Sing u Khnai; u Bsong*) ki leit ïa sum, nang ap u Myrsiang.

6. Lah sum shuwa u *Sing*, u wan hangta u shem ba u *Myrsiang* u leh sngewsih rymboiñ.

U Sing u kylli u ong, Ko lok balei phi leh sngewsih ?

U *Myrsiang* pat u ong, Haba da u khnai ruh un kren beiñ kum ïa phi u Syiem ki laiphew mrad bareh ha ri khlaw, te yn ong kumno pat.

U *Sing* u ong, Phi iohsngew ba u ong kumno uta u Khnai lok?

U *Myrsiang* u ong, A! Padsha ngan ïathuh kein ba u khnai u ong, u Sing long uba don bor don nam un wan bam ïa ka Bythong kaba pynïap da nga u Khnai balei um sngew lehraiñ.

U *Sing* tad u iohsngew ïa kane u ong, Shi da ka Khnai ruh kan kren sarong eh katta katta, bha ka ïap ïa ka ban bam ïa ka doh kane ka Bythong. Kumta u phet noh soit.

7. Wan sa u Khnai tad poi tiap u *Khnai*, u *Myrsiang* u kyrngah khlieh ngang ngang.

U *Khnai*, u kylli u ong, Balei phi kyrngah khlieh?

U *Myrsiang* u ong. A! lok ka pyrthei khyllah haba ïa ka Bythong kaba pynïap ma phi, u Sing u ong pynban, Da ka khnai kan wan ïa bam doh ryngkat bad nga.

U Khnai u ong, Ia ka ban da i beiñ eh

tki briew bha ka duh ïa ka ïoh. Kumta u phet noh thiaw sha la poh ka thliew

8. Khadduh wan sa u Bsong, ïa uta ruh u ong u Myrsiang bad ka jingleh sheptieng artad, Ko lok ngam tip la shibit kan wan jia aïu namar ba u Sing u byrngem ïa phi bad u da saw ki khmat haiñ mynta u dang leit noh shatei un sa wan la shibit.

U Bsong tad u ïoh sngew ïa kata ka ktien, u phet noh bran sha kawei pat ka khlaw.

9. Tad ki la leit baroh phar kumba la thoh shaneng *u Myrsiang* u ong, Ha ka buit i kohsiang te mynta ngan sa bam suk baroh shi bnai. Hangta u sa sdang bam hi piat.

Uba sian da ka buit u lah ban pynkynriah ïa uba khraw barit ban dup ïoh kabu ïa lade.

32.—Shaphang ka pung jylliew.

1. Ha kawei ka madan don iwei i pung rit iba jylliew; uwei u briew u la sliang um eh; u leit hangta, la un tong um um lah ïoh. U wad da ki tyllai bad u luta ban teh

ban shu pynhiar ban ioh la kumta ruh um lah ioh, u phet pdam noh; tad sa shibit kumta kumta hi, wan poi kawei ka skei ban dih um na ita i pung rit, la ka khmih ka um ngai ngai shapoh ñiamra. Hangta kam wad tiar ei ei ruh ka shu mied sha bneng dhong,. tad katto katne ka um ka shu wan dap hi miar. Hangta kata ka skei ka dih um ha ban da ngiah shoiñ ka sa leit soit.

2. Uta u briew u kylli ïa ka skei da kumno ba ka leh ba wan dap ka um bad ba ka ïoh dih um na ita i pung. Ka skei ka ong, Phi phi don ki tiar ki tar ban ïaleh pyrshah ïa ka um, nga kaba khlem tiar nga kyrpad tang ïa U Blei sha bneng. U hi u pyndap ïa ka pung bad nga la ioh dih.

Phi ki khynnah ba bha to kynmaw ba tang da ka bor U Blei hi kaei kaei ka lah ban long.

33.—Ki matlah saw ngut.

Mynhyndai eh la dang bha ka shnong Histinapur kaba rim, don kawei kaba ki ïalang ki syiem baroh sawdong ka Hima Ri India ban ïa pyrkhat shaphang ka Hima bad ban ïa pynïaid kumno ïa la ka Hima.

2. Hangta don saw ngut ki matlah, kiba matlah la duh myndang kha ka kmie, ki ïa shong harud lynti ba ki ïa ap khrong na kiba ïaid lynti; hadien ha shuwa jong kine ki matlah bun ki briew ba ki ïa khmih kai ba wan poi ki syiem ki bakhraw batri. Ki ïa ong haw haw, utei u syiem te uba bun Hati, don kiba ong na pdeng jong ki, Em utai pat uba bun eh ki Hati bad ki da pynkup pynsem ruh ha ki jaiñ ba phyrnai bha, ki jingshong (Gaddi) da kiba da pyndait ksiar rupa, ban khmih la tyngshain hi ber, bad ka itynnad artad.

3. Kine ki matlah baroh saw ngut ki la sngewpisa kaba katno ba kim lah ïoh-i ïa kita ki Hati tang ba ki ïohsngew da ka shkor 'u tei u tai.'

4. Hapdeng jong ki, ki ïa ong lada don uno uno u mahut Hati u ban wallam Hati hajan ba kin khmih ban tba te kin da ai paisa shi suka na kiba ki ïoh khrong. Ha kata hi ka por dei uwei u mahut u pynïaid ïa ka Hati na sharud shata, u ong to ai ki paisa bad to khmih une u Hati.

5. Kita ki matlah baron sawngut ki saw anna U mahut u leit lam ïa u Hati hajan jong

ki. Kita ki matlah uwei u shim na u luta Hati, uwei u shim na ka kjat u piam khak uwei u tba na ka kpoh uwei pat u shim na u tdong, ki ïa bat shiphang ki tba da ki kti, kumta len shi len haba kin da ngiah hi. Ki sa ong ïa u mahut Hati, to khie leit lam noh katto ngi la ioh-i. Kim lah ban, ïoh-i da ka khmat ba long uba khraw katno u hati, tam ha kaba ki shu tba da ki kti.

6. Tad ynda leit noh u hati, ki matlah ki ïa ong, Ngi la ïoh-i ïa u Hati. Uwei uba bat na u luta u ong, u Hati u long uba lynter kum u dieng; uba piam na ka kjat, u ong, u Hati u long kum uwei u dieng bah lythaiñ; uba tba na ka kpoh, u ong, long kum u mawsiang plen plen; uba bat na u tdong, u ong, em phi baroh phim tip u Hati u long kum u dieng rit uwei u ba eh tnan tnan.

Ka Pharshi.—To pyrkhat ngi ha kane ka khyndew pyrthei haba ïa wad ïa U Blei U Trai Nongthaw long kum kitei ki matlah. Ngim lah ioh-i ïa U Blei, ngi ïa wad kylleng jar kat hala ba shemphang shemphang uwei da kumthie, uwei u ong da kumtai, uwei u ong da kumne.

Hynrei, kynmaw U Blei Kynrad um shym kylla dur ei ei, U U long Uba neh bad uba shisha, kam pher da kano kano ka lynti, tang ka hok ka lah ban leit ïa lam, sha U Blei ba shisha ia phi.

24.—U Akbar Padsha bad u Birbol.

1. Ha kawei ka shnong Hastinapur don uwei u Padsha hyndai eh u kyrteng u Akbar Padsha, uta ruh uba long hi baroh kawei ka ri India. U don uwei u myntri rangbah jong u, kyrteng u Birbol.

2. Uta u myntri u ïoh bainong kaba kor tam sanphew shah na kiwei kiwei ki shakri, ka jingtrei jong u tang ban shu batai bad pynïaid ïa ka kam u Padsha nadong sha dong, hynrei um da ju trei da la ka kti.

3. Ha kawei ka por ki shakri ki ïa lang lajan baroh ki ïa sylla, ban leit ïa kyrpad ha u Padsha ban ïa pynkor tulop ïa ki de kumba ïoh u Birbol. Tad ki lah ïa ong kumta ki khreh ki khrum ki ïalang lang baroh ki leit ryngkat ha Dorbar u Padsha. Uwei uba kham rangbah na ki, u ong ïa u Padsha Ko kynrad balei ïa u Birbor phi ai tulop shibun; ïa ngi phi ai tang khyndiat khynsoi

u Birbol uba trei ei ei ruh em, tang ba u shong hajan jong phi, u shu ai hukum.

4. U Padsha shiphang u samrkhie shuwa, u sa ong, Phi tharai ba kor ka bor ïa ka buit ?

5. Hangta ki ïa ong U Birbol un da ïai don buit tam katno na ngi, lada phi da hukum ei ei ruh ngi lah kat ba lah u Birbol.

6. U Padsha u ong, O ! ki bieit bapli, phi ïa kren kumta, phi kwah eh kumne kumne ba ngan tynjuh ïa phi bad u ? Lehse phin ïoh lehraiñ kheiñ burom artad.

7. Ki paitbah ki ia ong, To ko kynrad to hukum ïa ka ban da lah eh u Birbol ïa ngi katne to ngin ia ïap ruh ngin ïaleh.

8. U Padsha u ong, To ñiuma to khie leit thew ïa u Hati jong nga u don katno mon ?

9. Hangta baroh ki shakri u Padsha ki leit pam ki diengbah. Ki wallam ki sai tyllai kiba khraw ba khraw ba ki mut ban thew tarajur. Ki la leit teh ha uwei u dieng soh pieng uba ar piam star. Ki sdien kawei ka dieng pyngkiang kum dieng tarajur ; la ki leit lam ïa u Hati ki pynkiew, tad u buh tang kawei ka kti, la dkut noh ki tyllai

hangta ki la ïa lyngoh jlang kim ïa shemphang shuh ban leh da kumno. Tang kim ïa shemphang shuh, ki leït ong ha u Padsha ba kim lah thew, bad ki ong u Padsha u phah ïa ka bam lah ban leh mano mano ruh. U ong u Padsha, Lada phi ong ba phim ïa lah shuh te ngan sa phah da u Birbol.

10. Hangta baroh ki ïa ong to phah, ba kin ïa khmih ba un lah da kumno? U Padsha u khot ia u Birbor, bad u ong, Kumne mynta sa ka kam jong phi ba phin leit thew ïa une u Hati, lada phim lah thew hapdeng 12 kynta, ka kam myntri jong phi kan duh noh, bad na kane ka shnong ruh yn beh noh.

11. U Birbol u da nguh ngon, u ong, kynrad kan long kat kum ka hukum jong phi kumta kumta u hukum ban wallam shisyndon shiphew tylli ki lieng khraw ha kat (ghat) wah Ganges bad u phah bad ki diengtylli kat san phew ne shispah kit u phah teh lang baroh ki lieng bad u phah sïang da kita ki diengtylli halor kita ki lieng u pyn madan bha, nangta u sa kyntiew da ka khyndew, u phah lape bha lin, tad lah ma lah u khot ïa u mahut Hati, u phah leit lam ïa u Hati ha ghat, u pynkiew halor kita ki lieng, katba ngam ki lieng ha ka um u buh dak, nangta

u sa pynhiar noh ïa u Hati, nadien kata u kyntiew pat da u maw mon haduh ban da ngam pat ki lieng haduh kata ka dak ba pyn-ngam u Hati kumta kumta u la tip ba katno don ka jingkhia u Hati, u sa leit ïathuh ba don ka jingkhia u Hati haduh katta katta mon.

12. Nangta ki shakri baroh ki nguh ïa u Padsha bad ïa u Bilbol, ki ong naduh kane ka sngi ngim num kren ei ei shuh, ngi la mane, ba u Birbol, u la dei ba un ïoh tam palat bun bynta na ngi.

Ka Pharshi.—To khmih haba kumne, ka buit, ka jingstad long kaba tam, ym dei ba ngin bishni bad pihuiñ ïa ka jingïoh kor uba stad : ia uno uno u briew ha kane ka pyrthei long kaba tam ka jingstad. Haba u la don jingstad u lah ban leh bun bun ki kam ba khraw, bad u la lah ban trei ïa ki kam bah, hangta u la long bakhraw ha khmat u Siem u Padsha.

35.—U Nongrep bad ki khun.

Ha kawei ka por uwei u nongrep, u la tymmen shibun eh, u don ki khun, san ngut ki shynrang san ngut ki khun kynthei, u don ki masi ki blang, bad ar tylli ki lyngkha kba kiba khraw. Katba u dang shait dang eh u

leit ïalam ïa ki khun baroh baroh ha lyngkha ki ïa trei lem, don kiba nang lur, don kiba shna stir, shna ïa ka khap. Ki shait dep kloi bad ki ïoh bet kba ruh ha ka por ba biang ki ïoh kba haduh bam lah bam shuh baroh baroh shi ïing, ki da ïoh die artad; na ka tyngka die kba ki ïoh thied jaiñ kup jaiñ sem man ka snem.

2. Naduh ba u tymmen u kpa, kim kham minot bha shuh ïa ka lyngkha kba, kumta man ka snem ki da ia byndi kawei ar ka masi ba kin ïoh bam pyndap snem. U kpa um ju kylli, u mut ba ki bud ïa ka jingïalam jong u.

3. Hynrei ki baroh shi para ki ïa khmih mynthi uwei ïa uwei, ki ïa bishni. Da kaba ki ïa leh kumne, ki masi ki blang ki la duna shibun ka lyngkha kba ruh la bun kaba sah khlaw noh, man ka kynti katba kylli u kpa. Ki shu ïa ong baroh ka biang hi. (U tymmen bapli la un leit hi ruh um lah ban khmih ïa kita baroh ba u la tymmen eh, tang ba un mih shabar shalait khlem da btin um lah ïaid bha shuh. Ki khmat ruh u la byrie.

4. Ha kawei ka por u la pang kham jur, um sngewim shuh, u khot ia ki khun baroh

ban wan ap pang, haba ki la ïa don baroh shiphew ngut sa ki ksiew jong u ruh ki la don; u peitmat khyndiat pher u khmih la ki khun ki ksiew kyrhai.

5. U ong "Ko kynrad baroh, ngam sngewlah shuh ban sah slem, ka la poi ka por ba ngan leit noh sha la ïing U Blei. Nga sahnud ba ngam lah ban ai ei ei ïa phi baroh katne."

6. Hangta na pdeng ki khun ki ksiew kiba ong "La dap biang ko pa, kaba phi la ai ïa ngi" Shiteng kiba ong, "To da im da koit ngin da sumar sukher hi," katto katne na pdeng ki, kiba mut, ba u la tymmen eh la kham bha ba un iap noh.

7. U tymmen u ong. Ko khun kynrad, ko ksiew kynrad, nga la ïoh biang ka jingsumar na ki kti ba sbun jong phi baroh, ngan sa leit sha la ïing U Trai Nongthaw; ngan ai ei ei ïa phi ruh ngam don. Hynrei khun tang kawei ka ktien ngan kren ïa phi baroh shi katne pyllun. Phin ïa kynmaw bad ri kyndong ba phin bha."

8. Baroh ki khun ki ksiew ki ïa ong. "To ong kp pa ngin kyntiew halor ka khlieh," Hamar kata u tymmen u bah lam liep liep

um tip briew shuh shiphang, ba u sngewieit ïa ki khun ki ksiew, la un sah ruh um lah don bor; shiphang, u kyndit briew pat.

9. U ong "To khie leit shim ki kdait shi kham," tad ki wallam u ai ha uwei u khun rangbah uwei u kdait, u ong "To kdïah ar lyngkhot."

10. Hangta baroh ki ïa peitseh kim tip ba u mut aïu; uta u khun rangbah u shim u kdiah khlak, kheiñ ar lyngkhot. U tymmen u ong, "Phi khlaiñ mu khun" u khun rangbah u ong, "O! I pa, phi la kha khun rangbah ba phin da phah ia uwei u skong ruh nga lah hi." U kpa u ong, Kata ka long kaba sngewbha shisha, to shim kein khun kine baroh shi kham pynlang roit sa kdiah.

11. U khun rangbah, u shim ki kdait baroh shi kham u sdang kdiah katno katno ruh um lah, u ong, Ym lah phi pa. U kpa u ong To pyrshang sa kiwei kiwei phi ia lah ne em? Baroh kat kiba don hangta ki pyrshang kim lah.

12. Hangta ong u kpa, Ko khun ko ksiew kane long ka jing sneng khadduh jong nga. Mynta ngan sa leit noh na kane ka pyrthei. Lada phi ïa lang baroh shi para, shi khun

shi ksiew, phin trei phin kam ei ei phin lah bad phin jop. Lada phi ïa bishni phi ïa iehnoh marwei marwei te ei ei ruh phim lah pynlong, bad phin shah lehbeiñ ha ki briew, kumba phi la ong baroh, ba phin kynmaw bad kyntiew halor ka khlieh ia ka ktien jong nga, kane mynta ba nga kren to kynmaw.

13. Nadien kata u sa ïap noh u tymmen. Ki khun jong u, naduh kata katba ki trei katba ki kam, ki ïalang lang baroh baroh. Ki lyngkha ki risai ki bha bad ki nang pynroi pynroi. Ki blang ki masi ruh ki roi ki bha.

Ka Pharshi.—Kano kano ka kam haba ïa trei ïa kam baroh shikur shi para lane shi lok da kaba hok bad beit jingmut bad ïa ryntih shrak; kam ju kham don ka ban num jop, ne u briew nabar pat ruh um lah wan jop.

KA BA KUT.